

Antun Lešić / Prikaz knjige

Bošnjačani u Prvome svjetskom ratu: zapisi, dokumenti i predaja potomaka

Autor: Vinko Juzbašić

Izdanje: Vlastita naklada i Tiskara „Pauk”, Bošnjaci, 2013., 175 str.

U listopadu 2013. godine iz tiska je izašla knjiga Vinka Juzbašića „Bošnjačani u Prvome svjetskom ratu: zapisi, dokumenti i predaja potomaka”. Objavljena je u vlastitoj nakladi i nakladi Tiskare „Pauk” u 200 primjeraka. Autor je zavičajni publicist Vinko Juzbašić, a knjigu je uredio Danijel Petković, ravnatelj vinkovačkoga Gradskog muzeja.

Knjiga obrađuje razdoblje Prvoga svjetskog rata u zapadnosrijemskome mjestu Bošnjaci, a nastala je na osnovu nekoliko izvora od kojih su najvažniji zapisi bošnjačkoga župnika Marijana Galovića, školskog ravnatelja Blaža Robotića, knjige bilježnika Šimuna Dautovića „Uspomena Bošnjačanima na svjetski rat 1914 – 1916.” tiskane 1916. godine te drugih arhivskih dokumenata, zavičajnih publikacija i novinskih članaka te predaje 115 današnjih Bošnjačana. Tekst je isto tako potpun originalnim razglednicama i dopisnicama te starim i novim fotografijama.

Uz predgovor i uvod na početku te sažetak, popis literature i izvora, prilog i bilješku o autoru na kraju, središnji se dio knjige („Kronologija mjesnih događaja”) sastoji od sljedećih poglavlja: Navještaj i početak rata, Zbivanja prve ratne godine, Vjera i pobožnost Bošnjačana, Osnutak i rad podružnice Crvenoga križa, Smrt i ukop kapelana Stjepana pl. Harče, Gospodarsko izvješće, obrada tla i aprovizacija, Prinosi za „Hrvatski Zitin dom” i ratne zajmove, Druga ratna godina, Podavanja vojsci, nepogode, pošasti i novo računanje vremena, Incijativa za podizanje spomenika poginulima, Oduzimanje crkvenih zvona i ostalih metala, Neke odluke općinskoga zastupstva, Poginuli, zarobljeni i odlikovani Bošnjačani te ruski zarobljenici, Župne i školske aktivnosti 1917. godine, Zadnja ratna godina, Žrtve španjolske gripe, Pljačke mjesnih „komita”, Svršetak rata i poraće, Povratak Bošnjačana iz zarobljeništva te časnici, Predaja potomaka i Popis poginulih vojnika.

U knjizi se tako saznaje da su od početka rata mještani Bošnjaka aktivno pomagali austro-ugarskoj vojsci, a tamo je 1914. godine osnovana i podružnica Crvenoga križa. U tom velikom šokačkom mjestu u Srijemu živjelo je 4. 840 stanovnika, a u prosincu 1917. godine na prehranu je primljeno 75 siromašne djece iz Hercegovine. Općinska je vlast raznim inicijativama, odlukama i akcijama utjecala na ublažavanje ratnih posljedica. U pučkoj četverogodišnjoj školi nastava se nesmetano odvijala, a učenika je bilo od 386 do 467. Početkom studenoga 1918. godine u mjestu je nastalo kratkotrajno bezvlašće kada su zabilježene pljačke imućnijih mještana, a red je uvela straža Narodnoga vijeća iz Vrbanje i Bošnjaka. Do kraja rata u vojsku je mobilizirano oko 1000 muškaraca, a poznata su devetorica časnika od kojih je jedan bio general (Anton Lešić). U ratu je poginulo, umrlo i nestalo 105 vojnika. Od civila, dvoje je umrlo od boginja (1916.), a 72 i to najviše djece i mladih od španjolske gripe 1918. godine. Povratak vojnika iz zarobljeništva (Rusije, Italije i Francuske) trajao je do 1923. godine.

O knjizi govore riječi samoga urednika koji kaže: „Iznenadio sam se kvalitetom i strukturom knjige. Juzbašić je imao dobre predloške iz Spomenice župe Bošnjaci, u uratku Šimuna Dautovića te u povijesnim i arhivskim izvorima i svjedočanstvima potomaka. Šteta je što ovakvih djela lokalne povijesti ima malo.”

Doista, radi se o originalnom djelu koje bilježi ljudske sudbine u jednom vremenskom periodu – Prvom svjetskom ratu, danas sve aktualnijoj i napokon revitaliziranoj temi. Posebno vrijedan dio knjige jesu iskazi mještana s kojima je Juzbašić vodio razgovore, a koji i sada, na tako živ način, prenose sjećanja svojih očeva i djedova – negdašnjih vojnika i vojnih zarobljenika. Pregršt sačuvanih fotografija i predmeta iz toga vremena isto tako pokazuje s kolikim se poštovanjem Bošnjačani odnose prema tom dijelu njihove zavičajne prošlosti. Juzbašićeva knjiga tako je zbroj povijesnih istraživanja o Prvome svjetskom ratu koja je još 1916. godine započeo mjesni bilježnik Dautović objavljivanjem svoje knjige.